

ні, хоча й часто прямо протилежні інтереси. Держава у таких відносинах намагається відігравати роль арбітра або посередника.

Таким чином, простежуючи систему взаємовідносин суспільства і держави, політолог Г. Піткін підводить нас до поняття *функціонального представництва* (яке є не територіальним або електоральним) – це особлива система, яка виникає в результаті спільних прагнень держави і груп інтересів. Воно протягом ряду десятиліть є органічною частиною структури політичного управління країн Заходу і відіграє важливу роль у механізмі взаємодії між громадянським суспільством і державою. Без такого роду представництва та взаємодії нормальне (або близьке до нормального) функціонування сучасного суспільного організму було би просто неможливим.

У різних країнах склалися власні, зумовлені національними умовами і традиціями системи функціонального представництва. У той же час є ряд спільних рис та особливостей, властивих всім або майже усім таким системам. До них, насамперед, необхідно віднести наявність спеціальних інститутів і установ, у рамках яких здійснюється діалог представників організованих інтересів і держави. Відбувається формування ефективних способів діяльності таких інститутів. Також практично скрізь існує система неформальних зв'язків, яка відіграє більш важливу роль, ніж формалізовані зв'язки.

Прикладом формалізованих структур є ради або комітети при органах виконавчої влади, що складаються з керівників цих органів, представників однієї або частіше декількох груп інтересів, а також незалежних експертів. Дана система консультативних комітетів досить поширена в країнах Заходу, їх загальна кількість налічує сотні. Більшість існує на постійній основі, частина створюється для пошуків тих чи інших рішень одноразового характеру (в основному у законодавчій сфері, де припиняють діяльність відразу після публікації своїх звітів і рекомендацій).

Є й інші форми інституційних зв'язків між урядовими установами та парламентами, з одного боку, і групами інтересів, з іншого. Так, у Великобританії при соціально-економічних відомствах уже давно функціонують так звані спонсорні підрозділи, до завдань яких входять регулярні зв'язки з галузевими асоціаціями бізнесу та окремими корпораціями. Разом вони виробляють спільні рекомендації для міністерських та урядових рішень. На відміну від консультативних комітетів, дані підрозділи є суто державними і не включають представників груп інтересів.

Ще одним різновидом є установи, наділені розпорядчими та управлінськими функціями і повноваженнями. Типовим прикладом такого роду установ (у Швеції та Великобританії) є органи, які регулюють ринок робочої сили, здійснюють комплекс

заходів з обмеження масштабів і пом'якшення наслідків безробіття, стимуляції територіальної та професійної мобільності робочої сили, підготовки молоді шкільного віку до сучасного виробництва.

Отже, спираючись на науковий доробок Г. Піткін, можна простежити, що у сучасному світі поняття представництва отримало нові способи застосування не лише у політичній системі загалом, але й системі суспільних відносин, включаючи економічну та соціальну взаємодію. З розвитком демократії люди не покидали пошуки підвищення якості представництва та реалізації за його допомогою власних цілей. Суспільство стало більш ретельно обирати представників, спираючись не лише на власні політичні переконання, а й враховуючи походження, зовнішній вигляд та міру впливовості репрезентатора. Зросла тенденція входження нових суспільних угруповань (феміністки, екологісти, етнічні меншини, антидискримінаційні групи) до сфери політичного представництва для утвердження власних позицій. Також підвищений інтерес за відстоювання власних інтересів проявили економічні корпорації та об'єднання.

¹ Pitkin Hanna Fenichel, *The Concept of Representation* / Hanna Fenichel Pitkin. – Berkeley: University of California, 1967. – P. 89.

² Pitkin Hanna Fenichel, *The Concept of Representation* / Hanna Fenichel Pitkin // Berkeley: University of California, 1967 – P. 230.

³ Pitkin Hanna Fenichel, *The Concept of Representation* / Hanna Fenichel Pitkin // Berkeley: University of California, 1967 – P. 53.

⁴ Pitkin Hanna Fenichel, *The Concept of Representation* / Hanna Fenichel Pitkin // Berkeley: University of California, 1967 – P. 192.

УДК 327(477:439)«1991/2011»

© Ірина Мудрієвська
(Київ)

РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З УГОРСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ (1991-2011 рр.)

У статті досліджено процес політичної співпраці України з Угорською Республікою упродовж 1991 – 2011 рр., розкрито зміст основних хронологічних періодів політичної взаємодії двох держав, визначено перспективні напрями подальшого двостороннього політичного співробітництва

Ключові слова: двостороннє політичне співробітництво, євроінтеграція, «Східне партнерство», Вишеградська група.

И. Мудриевская

Развитие политического сотрудничества Украины с Венгерской Республикой (1991-2011 гг.)

В статье исследован процесс политического сотрудничества Украины с Венгерской Республикой в течение 1991-2011 гг., раскрыто содержание основных хронологических периодов политического взаимодействия двух государств, определены перспективные направления дальнейшего двустороннего политического сотрудничества

Ключевые слова: двустороннее политическое сотрудничество, евроинтеграция, «Восточное партнерство», Вишеградская группа.

I. Mudrievska

Development of Political Cooperation of Ukraine with the Republic of Hungary (1991-2011)

It is studied the process of political cooperation between Ukraine and the Republic of Hungary during 1991-2011 at the article, it is defined the contents of chronological periods of political cooperation between the two countries, it is determined the perspective directions of further bilateral political cooperation.

Keywords: bilateral political cooperation, european integration, «Eastern Partnership» Visegrad Group.

Актуальність дослідження політичного співробітництва незалежної України та Угорської Республіки детермінована зміною геополітичної ситуації на континенті унаслідок євроатлантичної інтеграції країн Центрально-Східної Європи. Якісно нова геополітична ситуація на європейському континенті обумовлює необхідність радикальних структурних змін з боку ЄС щодо розвитку міжнародних відносин нового формату у площині «ЄС та сусідні країни не-члени ЄС». Саме в цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження нової філософії міжнародних відносин у центральноєвропейському регіоні, зокрема між Україною та Угорщиною.

За своїм геополітичним, економічним значенням, обсягом товарообігу й рівнем політичних та соціально-економічних перетворень, досягнутих на шляху суспільно-політичного реформування, Угорська Республіка має для України важливе значення: вона є не тільки стратегічним партнером, але й країною, яка має корисний для України досвід проведення суспільно-політичної модернізації та реалізації євроінтеграційної стратегії.

Для України партнерство з Угорщиною, яка є активним членом Вишеградської групи, має стратегічне значення, оскільки є важливою складовою розбудови інтеграційної політики. І саме від конструктивного політичного діалогу значною мірою залежить результативність й ефективність реалізації зовнішньополітичної стратегії.

Серед наукового доробку вітчизняних вчених, які досліджували розвиток українсько-угорських відносин, варто виділити праці І. Арт'омова, І. Бабинця, А. Балян, А. Берені, В. Білана, С. Віднянського, М. Гетьманчука, А. Головача, В. Грищука, Ю. Гузинця, М. Держалюка, Ф. Дюлі, Є. Кіш, Р. Офіцінського, В. Парфенюка, Ф. Рудича, Д. Ткача, Н. Шипки та ін.

Метою статті є дослідження процесу політичного співробітництва України з Угорською Республікою упродовж 1991-2011 рр., характеристика змісту двостороннього українсько-угорського політичного діалогу на різних етапах його розвитку та з'ясування подальших перспективних напрямів двосторонньої політичної співпраці.

Попри запропоновану Д. Ткачем періодизацію українсько-угорських відносин, в якій він виділяє чотири етапи їх розвитку¹, за нашим баченням, в історії політичних відносин України з Угорщиною можна виокремити три етапи. *Перший* етап (1991-1999 рр.) був періодом становлення міждержавних відносин і позначився активною політичною співпрацею наших країн; *другий* етап (1999-2004 рр.) характеризувався певним уповільненням процесу політичного співробітництва України та Угорщини; *третій* (2004-2011 рр.) позначився новою динамікою розвитку двосторонніх політичних відносин, пов'язаною із членством Угорщини у ЄС.

Хронологічні рамки першого періоду (1991-1999 рр.) обумовлені роком здобуття незалежності нашої держави та роком вступу Угорської Республіки до НАТО. Для цього періоду характерними були становлення міждержавного співробітництва України та Угорщини, регулярні зустрічі президентів, міністрів закордонних справ, делегацій парламентаріїв обох держав, наповнення конкретним змістом двосторонніх політичних відносин, пошук та визначення пріоритетних напрямів співробітництва.

Основу договірно-правової бази двостороннього українсько-угорського співробітництва було закладено ще до здобуття незалежності України. Так, під час візиту голови Верховної Ради УРСР Л. Кравчука до Угорщини в травні-червні 1991 р. було підписано дев'ять документів – «Декларацію про основи відносин між Україною та Угорською Республікою», «Консульську конвенцію», «Декларацію про принципи співробітництва щодо забезпечення прав національних меншин» та ін.² Два перших документи практично визнавали де-факто Україну як незалежну державу.

Після здобуття незалежності України було підписано «Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Угорською Республікою» (3 грудня 1991 р.).³ Посольство Угорської Республіки в Києві було відкрито 6 грудня 1991 р. (перше серед іноземних закордонних представ-

ництв), посольство України в Угорщині – 24 березня 1992 р. (перше українське дипломатичне представництво за кордоном).⁴

Засадний документ двостороннього співробітництва – «Договір про основи добросусідства та співробітництва між Угорською Республікою та Україною» був підписаний 6 грудня 1991 р., а 1 липня 1992 р. він був ратифікований Верховною Радою України. Згідно з Договором, сторони відмовилися від територіальних претензій одна до одної, визнали непорушність кордонів і пріоритет побудови міждержавних відносин на основі поважання прав суверенітету одна одної.⁵ Цей документ був першим міжнародним договором незалежної України і став свідченням початку нової фази конструктивного, динамічного діалогу між Україною та Угорщиною. «Договір про основи добросусідства та співробітництва між Угорською Республікою та Україною» став основою встановлення нової політико-правової системи двосторонніх відносин у центральноєвропейському регіоні та мав важливе значення для забезпечення стабільності і безпеки у регіоні Центрально-Східної Європи.

Договірно-правова база українсько-угорського співробітництва станом на 1 червня 2012 р. нараховувала 65 міжнародно-правових актів.⁶ Перший офіційний візит президента України Л. Кравчука до Угорської Республіки відбувся у лютому 1993 р. Результатом зустрічей на найвищому рівні було підписання низки угод (угоди про економічне, науково-технічне співробітництво, про пункти пропуску через державний кордон, про передачу-прийом осіб через державний кордон), які визначили головні напрями та механізми взаємодії міждержавного співробітництва. Під час офіційного візиту до України угорської делегації на чолі з прем'єр-міністром Д. Хорном 18-19 травня 1995 р. було підписано «Договір про режим українсько-угорського державного кордону та взаємодопомогу з прикордонних питань»⁷. Плани подальшого розвитку політичного та економічного співробітництва між Україною та Угорщиною були окреслені під час офіційних візитів президента Угорської Республіки А. Гьонца в Україну (14-16 листопада 1996 р.), прем'єр-міністра України В. Пустовойтенка до Угорської Республіки (11-12 листопада 1997 р.), президента України Л. Кучми до Угорської Республіки (27-28 жовтня 1998 р.).⁸ Отже, перший етап міждержавного політичного співробітництва України з Угорською Республікою характеризувався взаємною зацікавленістю сторін у налагодженні і підтримці інтенсивного політичного діалогу, який супроводжувався створенням договірно-правової бази для двосторонньої співпраці.

Хронологічні межі *другого періоду* українсько-угорського політичного діалогу пов'язані зі

вступом Угорщини до НАТО (1999 р.) та Європейського Союзу (2004 р.). В зазначений період українсько-угорські відносини певною мірою втратили свою динамічність. Головною причиною уповільнення міждержавного політичного діалогу й зниження інтенсивності українсько-угорської політичної взаємодії стало те, що Угорщина готувалася до вступу в ЄС і, відповідно, зосередила свою увагу на власній євроінтеграційній стратегії. Водночас, з позицій свого членства в НАТО, Угорщина скорегувала свої відносини з Україною.

Серед найважливіших подій політичного співробітництва у 1999-2004 рр. варто виокремити візит до України прем'єр-міністра Угорської Республіки В. Орбана в лютому 2000 р., у процесі якого було досягнуто домовленості щодо подальшої торговельно-економічної співпраці, зокрема роботи українсько-угорської Комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва. У лютому 2002 р. з офіційним візитом відвідав Україну президент Угорщини Ф. Мадл. Результатом політичних зустрічей було підписання: Спільної українсько-угорської концепції із захисту від повеней, Міжурядової угоди про спрощений порядок перегинання українсько-угорського кордону, а також відбувся обмін ратифікаційними грамотами щодо Угоди про взаємну правову допомогу. У лютому 2003 р. міністр закордонних справ України А. Зленко, перебуваючи у Будапешті, обговорював ідею створення Консультативної ради з питань європейської інтеграції за участю України та країн Вишеградської четвірки. Реалізація цієї ініціативи дала змогу створити механізм взаємних консультацій та запозичення Україною досвіду європейської інтеграції.⁹

Активізував парламентський вимір двосторонньої співпраці офіційний візит до України делегації Державних Зборів Угорщини на чолі з головою угорського парламенту К. Сілі 19-21 травня 2003 р. Сторони підтвердили свої наміри щодо розбудови тісних контактів на рівні парламентських комітетів і дійшли згоди щодо необхідності регулярного обговорення питань європейської інтеграції та міжнародної проблематики. Зокрема, К. Сілі запропонувала підготувати довгострокову стратегію для співробітництва в усіх сферах.¹⁰

Третій етап розвитку двосторонніх відносин розпочався у 2004 р., після вступу 1 травня Угорської Республіки до ЄС, і триває до сьогодні, але в рамках даної статті верхньою хронологічною межею третього етапу виступає 2011 р. – період головування Угорщини в ЄС. Цей період характеризувався динамічним розвитком двосторонніх взаємин у всіх сферах, підтримкою угорською стороною української євроатлантичної (до 2010 р.) та європейської інтеграції, взаємодією у питаннях енергетичної безпеки тощо.

Маємо зазначити, що з 2004 року українсько-угорські зв'язки набули якісно нового характеру. Значна увага приділялась зовнішній політиці та політиці безпеки, соціально-економічним реформам та розвитку, податкам та митним справам, юстиції та сімейній політиці, енергетиці, інформаційному суспільству та навколишньому середовищу, охороні здоров'я, імплементації законів, сфері гуманітарних контактів тощо. У липні 2005 р. міністри закордонних справ Угорщини та України підписали План дій, який містив, серед іншого, план консультацій між двома міністерствами на період до кінця 2006 р.

Приєднання до Європейського Союзу позначилось на зміні статусу Угорщини як члена ЄС, зросла її роль у проведенні східної політики ЄС упродовж 2005–2006 рр. Йдеться, у першу чергу, про формування нової якісної міжрегіональної політики Євросоюзу й активізації дій Угорщини у розбудові ефективної системи міжрегіонального співробітництва з Україною, включаючи й головування у Вишеградській групі (2005–2006 рр.). Водночас входження Угорщини до Євросоюзу детермінувало перегляд існуючої договірно-правової бази, що зумовило укладання нових договорів замість наявних на той час міжурядових угод. Набуття Угорщиною членства в ЄС вимагало і зміни формату відносин з Україною у багатьох сферах міжнародної співпраці, зокрема це стосується питань прикордонного менеджменту, введення візового режиму, змін у системі торгово-економічних відносин тощо.

Особливістю третього періоду було визначення у зовнішньополітичній концепції Угорщини після 2004 р. пріоритетного напрямку економічної складової, як показника успішності країни в двосторонніх та багатосторонніх відносинах. Попри цю особливість та інші чинники динаміка українсько-угорського співробітництва не зазнала суттєвих змін, підтвердженням чого є збереження досягнутого рівня політичної співпраці між двома державами.¹¹

Після розширення ЄС у 2004 і 2007 рр. українсько-угорський кордон став складовою частиною нових східних кордонів Євросоюзу. З огляду на це пріоритетами зовнішньої політики Угорщини, закріпленими у «Стратегії зовнішніх зв'язків Угорщини» (представлена МЗС Угорської Республіки у 2007 р. і діє до 2020 р.) були визначені: добросусідські відносини, європейська та євроатлантична інтеграція, захист угорської національної меншини за кордоном [7].¹² Прийняття вищезазваної Стратегії безпосередньо вплинуло на процес двостороннього політичного українсько-угорського співробітництва. Так, Угорська Республіка почала активно підтримувати євроінтеграційні устре-

мління України вже з позиції свого членства у Євросоюзі.

Після вступу Угорщини до ЄС зустрічі президентів України та Угорської Республіки стали відбуватися щорічно, а іноді й декілька разів упродовж року. Так, у серпні 2005 р., жовтні 2006 р., липні 2007 р., січні 2008 р., липні 2008 р., квітні 2009 р. відбулись офіційні зустрічі президента України В. Ющенка та президента Угорщини Л. Шойома, під час яких обговорювалися ключові питання процесу співробітництва між двома державами: поглиблення співпраці в енергетичній сфері, забезпечення потреб національних меншин, підтримка європейської та євроатлантичної інтеграції України, проблеми прикордонного співробітництва та охорони навколишнього середовища, захисту довкілля Карпат, інтенсифікації торгово-економічних зв'язків тощо.¹³

Про підтримку євроінтеграційного та євроатлантичного курсу України також заявляв прем'єр-міністр Угорщини Ф. Дюрчана під час свого офіційного візиту в Україну 10 лютого 2005 р. В результаті цього візиту було підписано наступні документи: «Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про економічне співробітництво», «Робочий план про співпрацю між Міністерствами культури на 2005–2008 рр.», «Угоду про партнерство між Будапештським економічним інститутом і Київським торгово-економічним університетом».

Під час офіційного візиту міністра закордонних справ Угорщини Кінги Гьонц до України 23–24 листопада 2006 р. був підписаний Меморандум щодо співробітництва між зовнішньополітичними відомствами України та Угорщини в рамках реалізації Плану дій Україна – ЄС. Документ засвідчив про підтримку Угорською Республікою євроінтеграції України. Додаток до Меморандуму був розроблений у 2007 р. й містив усі конкретні напрями співробітництва між МЗС України та Угорщини. Фінансування проектів співпраці передбачалося здійснювати з бюджетів України, Угорщини та ЄС.¹⁴

Угорська Республіка доволі активно підтримувала євроатлантичний курс України, підтвердженням чого стала заява угорської делегації під час засідання Комісії «Україна–НАТО» у Вільнюсі 21 квітня 2005 р. про активну підтримку України у її планах набуття членства у Північноатлантичному альянсі. Вже 28 квітня 2006 р. під час засідання Комісії «Україна – НАТО» у Софії, Угорщина запропонувала надати Україні можливість запрошення до Плану дій щодо членства. 23 квітня 2008 р. Угорщина підписала Спільну Заяву міністрів закордонних справ країн Вишеградської групи щодо підтримки євроатлантичних прагнень України, приєднання нашої держави до ПДЧ, прак-

тичну реалізацію рішень Бухарестського саміту НАТО та надання сприяння Україні у проведенні інформаційної кампанії щодо Альянсу.¹⁵ Проте варто зауважити, що на Бухарестському саміті НАТО (2-4 квітня 2008 р.) Угорщина голосувала проти приєднання України до ПДЧ, на відміну від Польщі, Чехії та Словаччини, які проголосували позитивно щодо українського питання. У зв'язку з ухваленням Верховною Радою України Закону «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики України» у 2010 р. питання вступу України до НАТО, відповідно, і підтримка Угорщини у цьому питанні, стали неактуальними.

Активний українсько-угорський політичний діалог тривав й упродовж 2010 р. Так, лише протягом листопада-грудня 2010 р. відбулися зустрічі прем'єр-міністра Угорської Республіки В. Орбана з президентом України В. Януковичем¹⁶ і прем'єр-міністром України М. Азаровим¹⁷, президента Угорської Республіки П. Шмітта з президентом України В. Януковичем¹⁸, Голови Верховної Ради України В. Литвина з Головою Державних Зборів Угорської Республіки Л. Ковером.¹⁹

Особливої уваги заслуговує робочий візит президента Угорської Республіки П. Шмітта в Україну 17-18 грудня 2010 р., під час якого було обговорено широкий спектр актуальних питань двосторонньої співпраці в енергетичній, екологічній, транскордонній, військовій сферах. Під час двосторонніх переговорів було приділено увагу питанням європейської інтеграції, насамперед у контексті головування Угорщини в ЄС у I півріччі 2011 р. Через декілька місяців – 19 квітня 2011 р. президент Угорської Республіки П. Шмітт взяв участь у «Київському саміті з питань безпечного та інноваційного використання», на якому Угорщина запропонувала 2 млн. євро на Чорнобильські проекти.²⁰

Під час свого офіційного головування в Раді ЄС у першій половині 2011 р. Угорська Республіка активно виступала за надання Україні євроінтеграційної перспективи. Так, під час робочого візиту міністра закордонних справ України К. Грищенка до Угорщини 9-10 лютого 2011 р. було ухвалено План дій щодо реалізації пріоритетів співробітництва Україна – ЄС під час Угорського головування в ЄС. Угорська сторона запевнила, що сприятиме активному просуванню переговорів Україна – ЄС щодо укладення Угоди про асоціацію, включаючи створення зони вільної торгівлі, а також якнайшвидшій імплементації положень Плану дій із запровадження безвізового режиму між Україною та ЄС. Окремо було обговорено шляхи практичної реалізації програми «Східне партнерство»²¹.

У програмі головування Угорської Республіки в Раді ЄС вказувалось на пріоритет оновлення по-

літики сусідства ЄС, зокрема наближення східних сусідів ЄС до Євросоюзу; регіональне співробітництво між ЄС та східними і південними сусідами; посилення енергетичної та економічної безпеки Європи. Також було зазначено, що другий саміт Східного партнерства, який мав пройти під головуванням Угорщини в Будапешті в травні 2011 р., повинен особливо виділити східний вимір зовнішніх зв'язків Союзу, зміцнити відносини між ЄС і шістьма країнами Східного партнерства, заповнити цю політичну основу для співпраці цільовими програмами і проектами, які є диференційованими залежно від потреб і можливостей тих країн.²²

Ми поділяємо підходи аналітиків з приводу того, що головування Угорщини в ЄС не створило жодних додаткових можливостей для України, підтвердженням чого було повільне відновлення економічних відносин між Україною та Угорською Республікою після кризи 2008-2009 рр., вакансія керівника відділу з питань економіки Посольства Угорської Республіки в Україні з 1 липня 2010 р., відсутність політичного діалогу між Україною і Угорською Республікою в 2011 р. (офіційних двосторонніх зустрічей президентів та прем'єр-міністрів протягом 2011 р. не було).²³

Зрештою, Угорщина відмовилася проводити другий саміт Східного партнерства, мотивуючи це проведенням у травні 2011 р. інших важливих для європейської політики заходів у цей період – саміту G20 у французькому місті Довіль, святкування 50-ї річниці створення Організації економічного співробітництва та розвитку тощо. Угорська сторона пояснила свої дії тим, що наприкінці угорського головування в Раді ЄС мав відбутися перегляд політики сусідства Євросоюзу. Отже, головування Угорщини в ЄС не сприяло наближенню України до Євросоюзу, оскільки навіть другий саміт Східного партнерства був перенесений на період польського головування в Раді ЄС. Головна увага Угорщини в зазначений період була зосереджена на регіональних питаннях, Дунайській стратегії та проблемі ромів.

Незважаючи на певну вичікувальну позицію Угорщини щодо України під час головування в Раді ЄС, зовнішньополітичне відомство Угорської Республіки декларувало, що угорським національним інтересам відповідають пріоритети «Східного партнерства» ЄС, а саме – поліпшення умов для інвестицій та зміцнення безпеки транзиту енергоносіїв у Східній Європі. Угорщина наголошувала на тому, що вона буде продовжувати активно діяти у напрямі реалізації ініціативи «Східне партнерство» навіть після завершення року угорсько-польського головування. Позиція Угорщини щодо України була чіткою і зрозумілою: Україна є найбільшою державою Східної Європи і найбільшим сусідом Угорсь-

кої Республіки, а тому не перебуває в центрі угорських зовнішньополітичних інтересів.²⁴

Підтвердженням цього став офіційний візит міністра закордонних справ Угорщини Я. Маргоні в Україну 12 грудня 2011 р., під час якого угорська сторона заявила про підтримку євроінтеграції України, важливість укладення Угоди про асоціацію в найближчий час, перехід до другого етапу імплементації Плану дій ЄС з лібералізації візового режиму. З цією метою глави МЗС двох держав підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо виконання Плану дій ЄС з лібералізації візового режиму для України.²⁵

Про підтримку євроінтеграційних прагнень України угорською стороною свідчать також і регулярні українсько-угорські консультації з питань європейської інтеграції, зокрема, шляхів просування «Східне партнерство», залучення України до реалізації проектів у рамках Стратегії ЄС для Дунайського регіону, передачі досвіду Угорської Республіки з питань створення ЗВТ (27 вересня 2010 р., 4 жовтня 2010 р., 9 березня 2011 р., 7 квітня 2011 р.).²⁶

Складовою політичного співробітництва України з Угорщиною та інструментом реалізації євроінтеграційної політики є співпраця наших країн у рамках Вишеградської групи. В рамках цієї співпраці у 2003 р. за сприяння Угорщини, на зустріч голів країн Вишеградської групи було запрошено прем'єр-міністра України В. Януковича, а 11 липня 2005 р. міністр закордонних справ України Б. Тарасюк був присутній на зустрічі голів зовнішньополітичних відомств держав В4+2. Найбільш активним періодом співробітництва України з Угорщиною в рамках В4 були 2009-2010 роки – період головування останньої у Вишеградській групі.

Варто вказати й на постійну співпрацю між парламентами України та Угорської Республіки. За 20 років незалежності України відбулося багато офіційних зустрічей українських парламентаріїв з угорськими колегами, що свідчить про взаємну зацікавленість сторін у розвитку широкомасштабного міждержавного співробітництва. Серед останніх зустрічей представників законодавчої влади двох держав варто назвати офіційний візит до Угорщини голови Верховної Ради України В. Литвина 23-24 листопада 2010 р., під час якого було підписано «Угоду про співробітництво між Верховною Радою України та Державними Зборами Угорської Республіки». Після обговорення з В. Литвином питань лібералізації візового режиму з країнами ЄС, президент Угорщини П. Шмітт запевнив у своїй підтримці України та додав, що «Україна є справді нашим стратегічним партнером»²⁷.

Водночас Закон «Про внесення змін до Закону 1993 р. Угорської Республіки «Про угорське громадянство», який вступив у силу з 01.01.2011 р.,

вніс напруження у двосторонні міждержавні українсько-угорські відносини. Відповідно до цього нормативного документа, іноземці угорського походження, які постійно проживають на території суміжних з Угорщиною країн, можуть отримувати громадянство Угорської Республіки за спрощеною процедурою. Враховуючи, що на території України проживає близько 160 тис. представників угорської національної меншини, цей закон суттєво ускладнив двосторонні міждержавні відносини.

Отже, для третього періоду (2004-2011 рр.) українсько-угорського політичного співробітництва характерним є активний політичний діалог на найвищому та вищому рівнях, підтримка Угорською Республікою євроінтеграційного курсу України.

В цілому можна говорити про певну стабільність політичної співпраці двостороннього міждержавного співробітництва України з Угорською Республікою. Активного розвитку набули торговельно-економічні відносини, рівень яких має статус стратегічного партнерства. При цьому маємо вказати, що вони не позбавлені проблемних питань (сировинний характер українського експорту до Угорщини, обмежена кількість угорських інвестицій в Україну тощо). Результативною є транскордонна співпраця України з Угорщиною, новими здобутками постійно збагачується культурно-гуманітарне співробітництво. З-поміж ініціатив Угорщини міжрегіонального характеру варто вказати на так звану Ниредьгазьку ініціативу, діяльність якої сфокусована на східноєвропейський регіон – передусім на Україну.

Дослідження динаміки розвитку політичного діалогу упродовж 1991-2011 рр. України з Угорською Республікою свідчить про взаємну зацікавленість обох сторін у розбудові рівноправних партнерських відносин. Численні зустрічі керівництва двох держав, у результаті яких було підписано низку міжнародних угод та створено механізми міждержавної взаємодії, свідчать про активне й дієве українсько-угорське політичне співробітництво. Після вступу Угорщини до ЄС Угорська Республіка, відіграючи роль координатора розподілу фінансів ЄС для співпраці із східними та південними сусідами, розпочала активніше підтримувати Україну в її євроінтеграційних устремліннях. Незважаючи на існування певних ускладнень, зокрема зниження активності процесу співпраці між двома державами у 1999-2004 рр., в результаті двадцятирічного політичного діалогу було досягнуто конструктивності й прагматичності у політичних відносинах, які можуть слугувати прикладом цивілізованої міжнародної співпраці.

З огляду на здобутки двосторонньої українсько-угорської політичної співпраці та існуючі нерозв'язані питання ми вважаємо, що подальшими перспективними напрямками двостороннього полі-

тичного співробітництва України з Угорською Республікою можуть бути: 1) продовження проведення консультацій угорською стороною з питань євроінтеграції України; 2) взаємодія в рамках ініціативи «Східне партнерство»; 3) спільні дії двох сторін, спрямовані на лібералізацію візового режиму Україна – ЄС; 4) підтримка високої активності українсько-угорського політичного діалогу на найвищому та високому рівнях; 5) співробітництво в рамках Вишеградської групи.

Підсумовуючи, варто зазначити, що Україна та Угорщина посідають важливе місце в регіоні Центрально-Східної Європи. Питання забезпечення миру та енергетичної безпеки в Європі, створення системи колективної безпеки в центрально-східноєвропейському регіоні, виконання ролі транзитних держав між Сходом та Заходом – усі ці чинники потребують подальшої тісної співпраці України та Угорської Республіки із врахуванням власних національно-державних інтересів та інтересів європейської спільноти.

¹ Ткач Д.І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій: Моногр. / Д.І. Ткач; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К.: МАУП, 2004. – С. 79–83.

² Зібрання чинних міжнародних договорів України / Міністерство закордонних справ України. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2001. – Т. 1: 1990-1991 рр. / уклад. Є. В. Корнійчук; голова ред. ради А. М. Зленко. – 2001. – С. 166–177.

³ Там само. – С. 278.

⁴ Ткач Д.І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій: Моногр. / Д.І. Ткач; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К.: МАУП, 2004. – С. 418.

⁵ Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iportal.rada.gov.ua/>

⁶ Посольство України в Угорській Республіці. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua>

⁷ Ткач Д.І. Українсько-угорські відносини новітньої доби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvdau/2009_15/10.pdf

⁸ Посольство України в Угорській Республіці. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua>

⁹ Ткач Д.І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій: Моногр. / Д.І. Ткач; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К.: МАУП, 2004. – С. 420–421.

¹⁰ Там само.

¹¹ Гузинець Ю.І. Етнополітичний аспект угорсько-українських міждержавних відносин: монографія / Ю.І. Гузинець. – Ужгород: Ліра, 2011. – С. 60.

¹² Ministry of Foreign Affairs of Hungary. Official website [Електронний ресурс]. – Mode of access: <http://www.mfa.gov.hu/kum/en/bal>

¹³ Посольство України в Угорській Республіці. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua>

¹⁴ Гузинець Ю.І. Етнополітичний аспект угорсько-українських міждержавних відносин: монографія / Ю.І. Гузинець. – Ужгород: Ліра, 2011. – С. 69–73.

¹⁵ Калінічева Г.І. Стратегіями взаємин України з країнами Вишеградської групи // Україна в Європі: контекст міжнародних відносин / За редакцією доктора історичних наук, професора А.І. Кудряченка / Г.І. Калінічева. – К.: Фенікс, 2011. – С. 404.

¹⁶ Президент України Віктор Янукович. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>

¹⁷ Урядовий портал. – Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article>

¹⁸ Посольство України в Угорській Республіці. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua>

¹⁹ Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iportal.rada.gov.ua/>

²⁰ Посольство України в Угорській Республіці. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua>

²¹ Там само.

²² 30 June. Strong Europe [Електронний ресурс]. – Mode of access: http://www.eu2011.hu/files/bveu/documents/HU_PRES_STRONG_EUROPE_EN_3.pdf

²³ Голозування Угорщини в ЄС: можливості для України. Аналітична записка // Національний інститут стратегічних досліджень. Регіональний філіал у м. Ужгород [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

²⁴ Ministry of Foreign Affairs of Hungary. Official website [Електронний ресурс]. – Mode of access: <http://www.mfa.gov.hu/kum/en/bal>

²⁵ Посольство України в Угорській Республіці. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hungary.mfa.gov.ua/ua>

²⁶ Там само.

²⁷ Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iportal.rada.gov.ua>

УДК 327(438:192.2)«20»

© Сергій Швидюк
(Чернівці)

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ У ПЕРСПЕКТИВІ ДО 2020 РОКУ

У статті з'ясовано характер та роль регіональної політики у системі управління розвитком Польщі, а також проаналізовано стратегічні цілі регіональної політики на часову перспективу до 2020 р. Встановлено, що регіональній політиці належить ключова роль у реалізації комплексної стратегії розвитку Польщі. Ця стратегія співзвучна з докумен-